

This week's shiur is sponsored by Bati and Eddie Jacob's in honor of the engagement of their son Akiva to Moriah Alioua - Mazal Tov!

דברים פרק י'

(י) ואנכי עמדתי בהר פימים הראשנים ארבעים יום וארבעים לילה וישמע יקוק אלי גם בפעם ההוא לא אבה יקוק השחיתך: (יא) ויאמר יקוק אלי קום לך למסע לפני העם ויבאו ויירשו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת להם: פ (יב) ועתה ישראל מה יקוק אליהך שאל מעמך כי אם ליראה את יקוק אליהך ללכת בכל דרכיו ולא הבה אתו ולעבד את יקוק אליהך בכל לבבך ובכל נפשך: (יג) לשמר את מצות יקוק ואת חקתיו אשר אנכי מצוה היום לטוב לך: (יד) הן ליקוק אליהך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה: (טו) רק באבתיך חשק יקוק לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה: (טז) ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד: (יז) כי יקוק אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: (יח) עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: (יט) ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים: (כ) את יקוק אליהך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשב: (כא) הוא תהלתך והוא אליהך אשר עשה אתך את הגדלת ואת הנוראת האלה אשר ראוי עיניך: (כב) בשבעים נפש ירדו אבתיך מצרימה ועתה שמך יקוק אליהך ככוכבי השמים לרב:

רש"י

(י) **ואנכי עמדתי בהר** - לקבל הלוחות האחרונות. ולפי שלא פירש למלעלה כמה עמד בהר בעליה אחרונה זו, חזר והתחיל בה: **כימים הראשונים** - של לוחות הראשונות, מה הם ברצון אף אלו ברצון. אבל האמצעיים שעמדתי שם להתפלל עליכם היו בכעס: (יא) **ויאמר ה' אלי וגו'** - אף על פי שסרתם מאחריו וטעיתם בעגל, אמר לי (שמות לב, לד) לך נחה את העם: (יב) **ועתה ישראל** - אף על פי שעשיתם כל זאת, עודנו רחמיו וחבתו עליכם, ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם כי אם ליראה וגו': **כי אם ליראה וגו'** - רבותינו דרשו מכאן הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים: (יג) **לשמור את מצות ה'** - ואף היא לא לחנם, אלא לטוב לך, שתקבלו שכר: (יד) **הן לה' אליהך** - הכל ואף על פי כן רק באבותיך חשק ה' מן הכל: (טו) **בכם** - כמו שאתם רואים אתכם חשוקים מכל העמים היום הזה: (טז) **ערלת לבבכם** - אוטם לבבכם וכיסויו: (יז) **ואדני האדנים** - לא יוכל שום אדון להציל אתכם מידו: **לא ישא פנים** - אם תפרקו עולו: **ולא יקח שחד** - לפייסו בממון: (יח) **עשה משפט יתום ואלמנה** - הרי גבורה, ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו: **ואהב גר לתת לו לחם ושמלה** - ודבר חשוב הוא זה, שכל עצמו של יעקב אבינו על זה נתפלל, (בראשית כח, כ) ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש: (יט) **כי גרים הייתם** - מום שבך אל תאמר לחברך: (כ) **את ה' אליהך תירא** - ותעבוד לו ותדבק בו ולאחר שיהיו בך כל המדות הללו אז בשמו תשב:

רמב"ן

(י) **ואנכי עמדתי בהר** - על דעת רבותינו (סדר עולם ו) יאמר שעמד בהר כשעלה שם ושני הלוחות בידו כימים הראשונים של לוחות הראשונות ארבעים יום וארבעים לילה, וישמע ה' אלי גם בפעם השלישית. כי עבר ה' על פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וגו' (שמות לד ו), ובקש ממנו (שם שם ט) וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו, ונענה ואמר קום לך למסע לפני העם ויבאו ויירשו את הארץ - וזהו וראה כל העם אשר אתה בקרבו את מעשה ה' כי נורא הוא אשר אני עושה עמך (שם שם י) וטעם **לא אבה ה' השחיתך** - שלא רצה שלא תבאו ותירשו את הארץ, כטעם ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם לכל העם הזה (במדבר לב טו). ועל דרך האמת לא רצה שתהיה משחת ממנו שלא יהיה שמו הגדול עמך, וכבר רמזתי זה הענין בסדר כי תשא: (יב-טו) **מה ה' אליהך שואל מעמך נמשך אל לטוב לך** - יאמר איננו שואל מעמך דבר שיהיה לצרכו אלא לצורךך, כטעם אם צדקת מה תתן לו (איוב לה ז), רק הכל הוא לטוב לך. ואמר הטעם כי לה' אליהך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה - וכולם נותנים כבוד לשמו, איננו צריך לך. רק באבותיך חשק ויבחר בזרעם אחריהם מכל העמים - בכם שאתם מבחר זרעם, ולא בישמעאל ולא בעשו. וטעם כיום הזה - כי כן יהיה בכל זרעם לעולם. וכבר פירשתי (לעיל ז) החשק והבחירה: ופירוש **שמי השמים** - גלגלי ארבעה יסודות שהם בכח השמים למטה מהם, כענין הארץ וכל אשר עליה (נחמיה ט ו). וכן אמר במזמור הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים (תהלים קמח), והזכיר

מלאכיו וצבאיו ושמש וירח וכוכבי אור, ואחר כך הללוהו שמי השמים: (טז) **ומלתם את ערלת לבבכם** - שיהיה לבבכם פתוח לדעת האמת, לא כאשר עשיתם עד היום, שלא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע. וערפכם לא תקשו עוד - שלא תהיו כאבותיכם דור סורר ומורה, שישבו עם המצרים וילמדו מעשיהם, והם קשים לעזוב דרכם, כמו שעשו את העגל וקראם שם (שמות לב ט) עם קשי ערף, שלא ישבו מן הטעות שנכנס בלבם לחשוב שיש תועלת בעבודת המלאכים או צבא השמים. אבל אתם תדעו ותשכילו ותאמינו כי ה' אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדוני האדונים - אלהי האלהים הם מלאכי מעלה, ואדוני האדונים כל צבא השמים אשר להם ממשלה בשפלים, כי הוא האדון אשר שם להם משטרם בארץ, ולו הגדולה והגבורה והוא נורא בתפארת עוזו, אשר לא ישא פנים - לאחד מן האלהים והאדונים להגן על עובדיהם, ולא יקח שחד - מיד אדם. ופירשו בשחד, שאפילו חסיד גמור שיעבור עבירה לא יקח ממנו מצוה ממצותיו בשחד לכפר לו, אבל יענישהו על חטאיו ויגמול לו ככל טובותיו: ואונקלוס

רמב"ן (המשך)

תרגם דלית קדמוהי מסב אפין ואף לא לקבלא שוחדא, יתכוין לפרש שהוא משבחי השלילות בבורא יתברך, יאמר הכתוב שאין השם בענין שישא פנים, כי לא יראנו האדם וחי והכל כאין נגדו ומאפס ותהו נחשבו לו, ולא בענין שיקח שוחד וממון מאדם כמלכים ושופטי הארץ: והנכון בעיני שיאמר אשר לא ישא פנים לגדולי בני אדם בריבם עם קטניהם, ולא יקח שוחד מעשיריהם בריבם עם דל, כי הוא עושה משפט יתום ואלמנה מן הגדולים, וקבע את קובעיהם נפש, ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה, והם כל צרכי האדם, והנה הוא יפרנס העניים אשר אין להם אוהב ורע: (יט) **כי גרים הייתם בארץ מצרים** - מוס שבך אל תאמר לחברך, לשון רש"י. וכבר פירשתי בסדר ואלה המשפטים (שמות כב כ): (כא) וטעם **הוא תהלתך והוא אלהיך** - הוא יהיה תהלתך, שתתן כל תהלתך אליו, אותו תהלל תמיד וכבודו לאחר לא תתן ותהלתו לפסילים, ולא אל האלהים והאדונים הנזכרים. או יאמר הוא תהלתך - שבו אתה מהולל על כל העמים, כלשון כי תפארת עזמו אתה (תהלים פט יח), ה' עזי ומעזי (ירמיה טז יט), והוא אלהיך - שיחד שמו עליך שתהיה לו לעם והוא יהיה לך לאלהים, ולא כשאר האומות אשר הוא להם אלהי האלהים אשר חלק להם, כמו שפירשתי (ויקרא יח כה), כי עשה עמך הגדולות והנוראות, שמהם תכיר כי אתה חבלו ונחלתו ועיניו תמיד עליך לטוב:

שפת אמת לפרשת עקב [שנה תרנ"ט]

בפסוק **ועתה ישראל מה ה"א שואל כו' כ"א ליראה**. אחז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. כבר כתבנו מזה במ"א כי מאחר שכי' הן לה"א השמים כו' רק באבותיך חשק כו' ויבחר כו' בכס כו'. א"כ בוודאי נמצא בנפשות בני"י התקשרות ודביקות אל הבורא ית"ש. רק הגשמיות מכסה ומעכב התגלות הפנימיות. וע"י היראה נפתח פנימיות הנ"ל. ולכן נאמר ומלתם כו' ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו. כי עיקר דעת הבורא במוח ולב. וע"ז הוא מצות תש"י נגד הלב. ושל ראש נגד המוח. שבכח אלה המצות מתגלה מוח ולב ויכולין להעיד על הש"י. כי מוח ולב הם העדים על הבורא כמ"ש בספרי קודש. והיראה היא פתח לפתוח שערי מוח ולב. יראה אותיות ראי. כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה. שע"י יראה יכולין לראות האמת ומתגלה כח אלקות בנפשות בני"י. וז"ש הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שהיא מפתח החיצון להסיר ערלת הלב ואז מתגלה מה שהטמין הש"י בנפשות בני"י. וכל עבודת הבורא הכל מאתו ית' מושרש בנפשות בני"י. ומה שואל מעמך רק ליראה:

ועתה ישראל כו' כי דור המדבר היו בבחי' אהבת ה' וכשנכנסין לא"י הזהיר להם על היראה. דבמדבר הי' להם כמה יסורים כמ"ש ויענך. למען ענותך לנסותך. וכי להטיבך באחריתך. דיש נסיון בעוני ובעושר. ואיתא המקיים התורה מעוני סופו לקיימה מעושר כי נסיון העשירות קשה מנסיון עניות. וכפי מה שעמדו בני"י במדבר בנסיון העניות וזה בכח אהבת ה' לקבל כל היסורין מאהבה. כן זכו אח"כ לקיימה מעושר בא"י. ולפי שראה מרע"ה כי לא קיימו בשלימות נסיון העוני שהרהרו אחריו כמה פעמים ידע מזה שבא"י בוודאי לא יעמדו בשלימות בנסיון העשירות. ונסיון העשירות היא בחי' יראת ה' שלא לבעוט מתוך העושר. [וי"ל עוד שזהו ב' פרשיות שמע והי' א"ש. שמע ואהבת כו' בכל מאודך בחי' דור המדבר. והי' א"ש השמרו לכם בחי' באי הארץ כנ"ל]: